

Tomasz Rembalski

Działalność naukowa Instytutu Kaszubskiego w 2015 roku

Acta Cassubiana 17, 339-356

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Tomasz Rembalski

Działalność Instytutu Kaszubskiego w 2015 roku

Na początku 2015 roku zakończyła się szósta kadencja pracy Zarządu Instytutu Kaszubskiego. Z tej okazji 17 kwietnia w Domu Kaszubskim przy ul. Straganiarskiej w Gdańsku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze członków Instytutu Kaszubskiego. Spośród 123 członków Instytutu wzięły w nim udział 34 osoby. W części organizacyjnej zebrania, po wcześniejszym przyjęciu porządku obrad, wyborze prezydium na czele z prof. Kazimierzem Kozłowskim, komisji wnioskowej i skrutacyjnej, oraz przyjęciu protokołu z poprzedniego zebrania, obszerny komentarz do sprawozdania z działalności Instytutu w mijającej kadencji wygłosił prezes prof. dr hab. Józef Borzyszkowski. (Sprawozdanie z działalności Instytutu Kaszubskiego w latach 2012–2015 każdy z zebranych otrzymał w formie drukowanej broszury). Następnie prof. Anna Kwaśniewska przedstawiła sprawozdanie finansowe Instytutu Kaszubskiego za lata 2012–2015. Opinię Komisji Rewizyjnej za mijający rok przedstawił jej przewodniczący prof. Mieczysław Nurek.

Zarządowi szóstej kadencji udzielono absolutorium, a ustępującemu po 19 latach prezesowi prof. Józefowi Borzyszkowskiemu, w wyniku głosowania jednogłośnie nadano tytuł Honorowego Prezesa Instytutu Kaszubskiego. W skład nowych władz (siódmej kadencji) Instytutu Kaszubskiego w wyniku głosowania powołano:

Prezes Instytutu Kaszubskiego:

- prof. dr hab. **Cezary Obracht-Prondzyński** – socjolog, historyk, antropolog, pracuje w Instytucie Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa Uniwersytetu Gdańskiego oraz na Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej, sekretarz Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk, mieszka w Rzepnicy k. Bytowa.

Wiceprezes Instytutu Kaszubskiego:

- dr **Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk** – germanistka, literaturoznawca, pracownik Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Gdańskiego, kierownik Pracowni Badań nad Narracjami Pamięci Pogranicza UG, członek Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk, członkini Zarządu (sekretarz) Stowarzyszenia Güntera Grassa w Gdańsku, badaczka literatury polsko-niemieckiego pogranicza kulturowego oraz pamięci o dziejach Żydów na Pomorzu i Kaszubach.

Skarbnik Instytutu Kaszubskiego:

- dr **Katarzyna Kulikowska** – etnolog, socjolog, muzealnik, dyrektor Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich, wiceprezes Oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Gdańsku, członek Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk, członek Zarządu Sekcji Muzeologicznej działającej w ramach PTL.

Sekretarz Instytutu Kaszubskiego:

- dr **Tomasz Rembalski** – historyk, genealog, pracownik Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego, Pracowni Historii Pomorza i Krajów Nadbałtyckich IH UG, członek Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk, badacz dziejów Kaszub, Gdyni i szlachty kaszubskiej.

Członkowie Zarządu Instytutu Kaszubskiego:

- Prezes Honorowy prof. dr hab. **Józef Borzyszkowski** – historyk, antropolog, pracownik Instytutu Historii oraz Instytutu Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego, członek PAU, współtwórca Stacji Naukowej PAU w Gdańsku, przewodniczący Komisji Kaszubskiej PAU, członek licznych towarzystw i rad naukowych oraz autor wielu publikacji naukowych;
- prof. dr hab. **Daniel Kalinowski** – filolog polski, historyk literatury, pracownik Akademii Pomorskiej w Słupsku, redaktor naukowy licznych dzieł zbiorowych dotyczących m.in. życia i twórczości pisarzy pomorskich i kaszubskich, współtwórca Biblioteki Pisarzy Kaszubskich, członek Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk;
- dr **Justyna Pomierska** – filolog polski, paremiolog, pracownik Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego, kierownik Centrum Języka i Kultury Kaszubskiej UG, kierownik studiów podyplomowych nauczanie języka kaszubskiego na UG, opiekunka etnofilologii kaszubskiej, członek Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk.

W trakcie zebrania powołano również nowych członków Komisji Rewizyjnej:

- prof. dr hab. **Anna Kwaśniewska** – etnolog, antropolog, pracownik Instytutu Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego, badaczka niematerialnego dziedzictwa kulturowego Pomorza, tradycji rybackich, autorka m.in. monografii garncarstwa kaszubskiego oraz historii badań etnologicznych na Kaszubach i Pomorzu w XIX i XX wieku, członek Komisji Kaszubskiej PAU Stacja Naukowa Gdańsk;
- prof. dr hab. **Mieczysław Nurek** – historyk, kierownik Zakładu Historii Najnowszej Powszechniej Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego, badacz polityki zagranicznej Wielkiej Brytanii, losów żołnierzy polskich na Zachodzie po II wojnie światowej;
- prof. dr hab. **Andrzej Romanow** – historyk, prasoznawca, emerytowany pracownik Instytutu Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa Uniwersytetu Gdańskiego, w latach 2008–2013 kierownik tamtejszego Zakładu Historii Prasy, członek Komisji Prasoznawczej PAN (Oddział w Krakowie) oraz członek Rady Naukowej „Rocznika Historii Prasy Polskiej”, badacz prasy pomorskiej.

Podczas zebrania nowo wybrany prezes prof. Cezary Obracht-Prondzyński przedstawił zadania na nową kadencję (2015–2018). Do najważniejszych zaliczył przygotowanie w 2016 roku obchodów Roku Gerarda Labudy i 20-lecia Instytutu Kaszubskiego, następnie kontynuowanie dotychczasowych serii wydawniczych, w tym zwłaszcza Biblioteki Pisarzy Kaszubskich, do końca kadencji zaś opracowanie i wydanie czterech (II–V) tomów *Historii Kaszubów*, prowadzenie prac nad słownikiem symboli i mitów kaszubskich, a także kontynuację wydawania vademecum kaszubskiego dla nauczycieli.

Pod koniec 2014 roku w poczet członków przyjęto: dr Elżbietę Bugajną – filolog polską i nauczycielkę w Somoninie, prof. Katarzynę Warmińską – socjolożkę z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, dr Katarzynę Kulikowską – etnolożkę, dyrektor Muzeum – Kaszubskiego Parku Etnograficznego we Wdzydzach Kiszewskich; zaś w mijającym 2015 roku: prof. Bogdana Narlocha z Akademii Sztuki w Szczecinie, prof. Dušana-Vladislava Paždjerskiego z Katedry Sławistyki UG, dr. Tadeusza Formelę z Instytutu Muzyki Akademii Pomorskiej w Słupsku, dr Sylwię Mrozowską z Instytutu Politologii UG, ks. prof. Wojciecha Zawadzkiego – dyrektora Archiwum Diecezjalnego w Elblągu, kierownika Zakładu Badań nad Historią Kościoła w Epoce Nowożytnej Instytutu Nauk Historycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, ks. dr. Mieczysława Józefczyka z Elbląga, prof. Danutę Stanulewicz-Skrzypiec z Instytutu Anglistyki i Amerykanistyki UG, prof. Sławomira Kościelaka z Instytutu Historii UG, mgr. Mateusza Babickiego doktoranta Instytutu Politologii UG, łącznie 12 osób. Pod koniec 2015 roku deklaracje członkowskie złożyli: prof. dr hab. Jan Strelau,

pracownik Uniwersytetu SWPS w Warszawie, dr Anna Mazurkiewicz, kierownik Zakładu Historii Najnowszej Powszechnej Instytutu Historii UG oraz dr Krzysztof Kolatka z Sypniewa. Niestety, w mijającym roku sprawozdawczym zmarło aż pięciu naszych członków: prof. dr hab. Edmund Wnuk-Lipiński, prof. dr hab. Marek Latoszek, prof. dr hab. Jerzy Samp, prof. dr hab. Jerzy Treder i red. Stanisław Pestka. Aktualnie Instytut Kaszubski liczy 134 członków. W kwietniu 2015 roku z grona „Krajniaków” odeszła Eleonora Jasiek, która w lutym tego roku skończyła 101 lat. Zmarła należała do patriotycznej rodziny Jaśków z Zakrzewa spod znaku Rodła, była członkinią Związku Polaków w Niemczech.

Zebrania Zarządu w 2015 roku odbyły się pięciokrotnie, w dniach: 12 marca, 23 kwietnia, 25 maja, 18 czerwca i 17 września. Zebranie wrześniowe miało miejsce w Golubiu w ramach spotkania wyjazdowego, zainicjowanego i zorganizowanego przez dr Miłosławę Borzyszkowską-Szewczyk.

Obsługę sekretariatu Instytutu Kaszubskiego w bieżącym roku zapewniała zatrudniona od 18 sierpnia 2014 r. p. Karolina Konkol. Ponadto staż w ramach umowy z Powiatowym Urzędem Pracy w Gdańsku od 9 marca do 8 sierpnia 2015 r. pełniła p. Magdalena Brochocka, która od 9 sierpnia 2015 do 29 lutego 2016 roku została zatrudniona na stanowisku asystentki zarządu.

* * *

Największym wydarzeniem i sukcesem naukowym Instytutu Kaszubskiego w 2015 roku było uzyskanie drugiego grantu w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki w ramach modułu Tradycja 1a. Wniosek Instytutu Kaszubskiego pt. *Gniazdo gryfa. Słownik kaszubskich symboli, pamięci i tradycji kultury* uzyskał wsparcie jako jeden z 47 (na 520 złożonych) i otrzymał dofinansowanie w pełnej wysokości, czyli 734.600 zł.

Celem projektu jest stworzenie kompendium wiedzy o kaszubskich symbolach, mitach, tradycjach kulturowych, pamięci, świecie wyobrażonym i narracjach tożsamościowych, przekonaniach i stereotypach (jako ważnym atrybucie określania granic grupowych: co jest własne, co jest obce). Prowadzone w trakcie badań prace dokumentacyjne oraz analizy będą uwzględniały wszelkie istniejące przejawy (niematerialnego i materialnego) kaszubskiego dziedzictwa kulturowego w różnorodnych jego formach tak historycznych, jak i współczesnych. Badanie (a w efekcie planowane kompendium) uwzględniać będzie specyfikę procesów etnicznych, kulturowych i społecznych na (zmiennym) terenie zamieszkiwanym przez społeczność kaszubską, żywotność, autentyczność oraz twórcze rozwijanie kultury kaszubskiej (artefakty, dzieła, twórcy), jej rozwój instytucjonalny, ideowy, artystyczny. Przedmiotem badań stanie się także tradycja, w tym „tradycja wynaleziona”, a więc złożony i wielopoziomowy zasób wartości i treści kulturowych, żywy, stale reinterpretowany, ulegający zmianom w czasie, ale jednocześnie z wieloma elementami trwałymi (takimi są np. cechy autostereotypu).

Uwzględnione zostaną zjawiska i fakty, będące efektem długotrwałego procesu historycznego i przekazu z pokolenia na pokolenie (w kręgu rodzinnym czy też w społeczności lokalnej), a więc mające charakter spontaniczny. Jak i te, które są skutkiem zorganizowanych, zinstytucjonalizowanych zabiegów, a więc były/są rozwijane, wykorzystywane i przekazywane w sposób zorganizowany (kaszubski ruch regionalnych, instytucje kultury, edukacja kaszubska, media kaszubskie etc.). Nacisk zostanie położony na zbadanie, opis, analizę i udokumentowanie tych zasobów kulturowych, które są budulcem tożsamości kaszubskiej, które tworzą wartości, leżące u jej podstaw, są jej źródłem.

Kierownikiem mającego trwać 58 miesięcy projektu został prof. Cezary Obracht-Prondzyński, a uczestnikami: prof. Józef Borzyszkowski (Uniwersytet Gdański), prof. Miłoś Reznik (Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie), prof. Anna Kwaśniewska (Uniwersytet Gdański), prof. Daniel Kalinowski (Akademia Pomorska w Słupsku), dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk (Uniwersytet Gdański), dr Justyna Pomierska (Uniwersytet Gdański), dr Tomasz Rembalski (Uniwersytet Gdański), dr Katarzyna Kulikowska (Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach), dr Magdalena Lemańczyk (Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku) oraz mgr Roland Borchers (Freie Universität Berlin, Osteuropa Institut).

* * *

Istotnym aspektem działalności Instytutu w 2015 roku były konferencje i seminaria naukowe.

W dniach 15–17 maja 2015 roku na Uniwersytecie Gdańskim miała miejsce międzynarodowa konferencja interdyscyplinarna *Topografie pamięci pogranicza. Nadrenia i Pomorze w perspektywie porównawczej / Gedächtnistopographien im Grenzraum. Pommern und Rheinland im Vergleich*, której Instytut Kaszubski był współorganizatorem. Konferencję zorganizowała Pracownia Badań nad Narracjami Pamięci Pogranicza, Instytut Filologii Germańskiej UG (dr Miłoslawa Borzyszkowska, dr Eliza Szymańska) oraz Instytut „Moderne im Rheinland”, Heinrich-Heine-Universität w Düsseldorfie (prof. Gertrude Cepl-Kaufmann, dr Jasmin Grande), także we współpracy z Muzeum Zachodniokaszubskim w Bytowie. W spotkaniu wzięli udział badacze z Austrii, Belgii, Czech, Luksemburga, Łotwy, Niemiec i Polski. Konferencję otworzył prof. Andrzej Ceynowa, Dziekan Wydziału Filologicznego UG. Wygłoszono 23 referaty, członkowie Instytutu Kaszubskiego przedstawili następującą tematykę (w kolejności wystąpień): w części otwierającej prof. Miłoś Reznik referował o procesach i polityce pamięci po 1989 roku na pograniczu sasko-czeskim *Erinnerungsprozesse und Geschichtspolitik im sächsisch-tschechischen Grenzraum nach 1989*, a dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk o literaturze pomorskiej w ujęciu trylateralnym jako medium pamięci zbiorowej – *Pomorze/Pòmòrskô/Pommern als ein trilateraler Raum. Polnische,*

deutsche und kaschubische Literatur als Medium des kollektiven Gedächtnisses. W drugim dniu prof. Cezary Obracht-Prondzyński poprowadził objazd studyjny po Ziemi Bytowskiej pt. *Pęknięta pamięć – narracje powojenne z bytowskiego pogranicza / Gebrochenes Gedächtnis – Erinnerungsnarrative nach 1945 im Büto- wer Raum*, zaś dr Magdalena Sacha na zamku w Bytowie opowiedziała o rekonstrukcjach obrazu utraconej ojczyzny w praktyce muzealnej tzw. muzeów wschod- nioniemieckich *Pomorze Gdańskie / Westpreussen als Museumsthema im Rhein- land – die Re-Konstruktion der verlorenen Heimat?* W trzecim dniu konferencji prof. Marion Brandt przedstawiła referat na temat odniesień intertekstualnych do literatury niemieckiej i do przeszłości Gdańska w twórczości Pawła Huellego *Intertextuelle Bezugnahmen zur deutschen Literatur und die Erinnerung an die Geschichte Danzigs im Werk von Pawel Huelle*, dr Janusz Mosakowski przeanalizował literackie konstrukcje przeszłości Gdańska w utworach Franciszka Feni- kowskiego *Deutsche, Polen und Kaschuben in einer Stadt. Literarische Konstruk- tionen der Vergangenheit Danzigs im Werk von Franciszek Fenikowski*, natomiast prof. Daniel Kalinowski przybliżył w ujęciu komparatystycznym mityczną postać „dzikiej łowczyni” w kaszubsko-, polsko- i niemieckojęzycznych pomorskich podaniach *Wild Huntress. The Polish-German-Kashubian myth of women*.

Duże znaczenie miała konferencja *Kaszubi i Pomorze a Kraków: o zaintere- sowaniach sprawami kaszubsko-pomorskimi w kręgu Polskiej Akademii Umiejęt- ności*, która odbyła się w Gdańsku 12 czerwca 2015 roku. Jej organizatorami były Stacja Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności oraz Instytut Kaszubski (szcze- góły w sprawozdaniu dotyczącym Stacji Naukowej PAU).

Z inicjatywy prof. Mieczysława Ronkowskiego Instytut Kaszubski był współ- organizatorem (główną rolę odegrała Katedra Energoelektryki i Maszyn Elektrycz- nych Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej) LI Między- narodowego Sympozjum Maszyn Elektrycznych SME 2015, które odbyło się w dniach 21–24 czerwca 2015 roku w Chmielnie i Gdańsku. Podczas sympozjum gościnny wykład wygłosił prof. Cezary Obracht-Prondzyński zatytułowany *Spo- leczeńność kaszubska – tożsamość, kultura i aktywność publiczna*.

Dnia 4 września 2015 roku w budynku Wydziału Filologicznego UG odbyła się konferencja *Językowy, literacki oraz kulturowy obraz Pomorza dawniej i dziś*. Konferencja, której organizatorami byli Katedra Języka Polskiego Instytutu Filo- logii Polskiej UG oraz Instytut Kaszubski, stanowiła rozszerzenie problematyki sympozjum dialektologiczno-onomastycznego, poświęconego pamięci Profesora Huberta Górnowicza (1922–1986), wybitnego dialektologa i onomasty, jednego z twórców gdańskiego ośrodka naukowego. Sympozjum organizowane jest cykli- cznie w celu kontynuowania i rozwijania badań zainicjowanych przez Profesora. Obecna konferencja miała bardziej interdyscyplinarny charakter. Spośród licznych referatów wygłoszono m.in.: prof. Mariusz Czepczyński *Regiony w globalnej wio- sce. O znaczeniu terytorializacji we współczesnym rozwoju kultury*, prof. Hanna Popowska-Taborska *Ślady wierzeń dawnych Pomorzan odczytane na podstawie*

etymologii wybranych wyrazów kaszubskich, prof. Tadeusz Linkner *Kaszubska powieść Władysława Janta-Polczyńskiego „Święty Eustachy”*, prof. Jadwiga Zieniukowa *Kaszubszczyzna – język mniejszościowy na dawnych i obecnych pograniczach językowych*, prof. Edward Breza *Polonizmy w poemacie ks. Leona Heykego „Dobrogost i Miłoslawa”*, prof. Marek Cybulski *Obraz życia przedwojennej Polonii gdańskiej w felietonach Franciszka Sędzickiego*, mgr Bożena Ronowska *Czarownica – mechanizm powołania i wykluczenia. Zespół zabobonów i przesądów leżących u podstaw wykluczenia społecznego osób oskarżonych o czary. Prusy Królewskie XVII i XVIII wiek*, prof. Ewa Rogowska-Cybulska *O etymologiach ludowych wpisanych w Legendy Borów Tucholskich*, prof. Daniel Kalinowski *Wołyński Żyd o szczecińskim Pomorzu. Eliasza Rajzmana obecność w języku polskim*, dr Justyna Pomierska *Jaka filologia kaszubska?* Piotr Kąkol *Kultura teatralna dworów Pomorza Gdańskiego w XVIII wieku* oraz dr Małgorzata Klinkosz, mgr Pia Ślogar *Kierunki i mechanizmy zmian w języku mówionym kaszubskiej młodzieży*.

Z inicjatywy Oddziału ZK-P „Krajniacy” w Wielkim Buczku oraz Instytutu Kaszubskiego pod patronatem Starosty Powiatu Złotowskiego w dniu 26 września 2015 roku w Wielkim Buczku odbyła się XVIII Buczkowska Konferencja Naukowa „Jan Rożeński – nauczyciel, działacz, patriota. Oblicza polskiego szkolnictwa na Ziemi Złotowskiej w okresie międzywojennym”. Wygłoszono dwa referaty: prof. Józef Borzyszkowski *Szkolnictwo polskie na Pograniczu w okresie międzywojennym* oraz prof. Jowita Kęcińska-Kaczmarek *Jan Rożeński – nauczyciel, działacz, patriota*. Następnie odbyła się promocja książki *Jan Rożeński (1904–1968)* oraz rozwiązanie konkursu „Moja Matka Boska Radosna – Leśna”.

W dniach 14–16 października 2015 roku, pod kierunkiem prof. Adeli Kuik-Kalinowskiej i prof. Daniela Kalinowskiego, odbyła się konferencja naukowa pt. *Wielkie Pomorze – społeczności i narody*. Jej organizatorami były Instytut Polonistyki Akademii Pomorskiej w Słupsku i Instytut Kaszubski, zaś współorganizatorami Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku i Ośrodek Teatralny „Rondo”. Wygłoszono 23 referaty, w tym m.in.: prof. Daniel Kalinowski *Kaszubi odwieczni. Floriana Ceynowy dyskurs narodotwórczy*, prof. Miloš Řezník *Średniowieczne ikony nowoczesnej tożsamości? Tzw. testament Mestwina i jego literackie reprezentacje od A. Majkowskiego do L. Bądkowskiego*, prof. Adela Kuik-Kalinowska *Kaszubi-Słowińcy. Wizerunek literacki*, prof. Cezary Obracht-Prondzyński *Pomorska hybris, czyli o regionie jako federacji lokalnych wspólnot*, prof. Jowita Kęcińska-Kaczmarek *„Jestem Krajniakiem” – w literaturze i nauce, czyli problem tożsamości regionalnej na Krajnie*, czy dr Andrzej Chłudziński *Obce nazwy geograficzne na Pomorzu*. Referat dr Miłoslawa Borzyszkowskiej-Szewczyk *Kim jestem? Skąd pochodzę? Autobiografie powojennego pokolenia naukowców o kaszubsko-pomorskim rodowodzie* nie został wygłoszony z powodu wyjazdu naukowego referentki do Niemiec.

W ramach kolokwiiów Leibniz Graduate School dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, przebywając na stypendium badawczym w Instytucie Herdera w Marburgu, przedstawiła w dniu 22 października projekt habilitacyjny dotyczący autobiografiki autorów pochodzenia żydowskiego z Pomorza (po 1945 r.).

W niedawno oddanym do użytku budynku Neofilologii Wydziału Filologicznego UG, 17 listopada 2015 roku odbyła się debata na temat „*Solidarność*” wobec Niemców w Polsce – *Niemcy w Polsce wobec „Solidarności”*. Została ona zorganizowana we współpracy Pracowni Badań nad Narracjami Pamięci Pogranicza Uniwersytetu Gdańskiego, Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej i Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej. Zebranych przywitał dziekan Wydziału Filologicznego UG prof. Andrzej Ceynowa, a udział w niej wzięli: prof. Józef Borzyszkowski (Uniwersytet Gdański, Instytut Kaszubski, Stacja Naukowa PAU w Gdańsku), prof. Andrzej Friszke (Instytut Studiów Politycznych PAN, Członek Rady IPN), prof. Piotr Madajczyk (Instytut Studiów Politycznych PAN, Zakład Studiów nad Niemcami, Warszawa), dr Zbigniew Bereszyński (badacz niezależny z Opola) i Roland Hau (Przewodniczący Związku Mniejszości Niemieckiej w Gdańsku). Moderatorem spotkania była dr Magdalena Lemańczyk (Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Pracownia Badań nad Narracjami Pamięci Pogranicza, Uniwersytet Gdański). Celem spotkania była refleksja nad spektrum zagadnień, dotyczących mniejszości niemieckiej w Polsce jako grupy społecznej w kontekście ruchów niepodległościowych „Solidarności” z przełomu lat 80. i 90. XX wieku. Mniejszość niemiecka to grupa narodowa w Polsce, która obciążona jest balastem historycznym, wynikającym z trudnej historii stosunków polsko-niemieckich. W okresie powojennym mniejszości narodowe nie miały prawa bytu, bowiem socjalistyczna Polska w założeniu miała być państwem narodowościowo homogenicznym. Znaczącym przełomem dla ludności niemieckiej było pojawienie się na polskiej scenie politycznej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, który jesienią 1981 r. podjął uchwałę na temat mniejszości narodowych, w której wymieniono także żyjących w Polsce Niemców. Ten sygnał, który mógł zmotywować Niemców w różnych regionach Polski do działania, został jednak stłumiony przez wprowadzony w grudniu tego samego roku stan wojenny.

XIV Konferencja Kaszuboznawcza *Róża Ostrowska i Natalia Gołębska w życiu artystycznym Kaszub* odbyła się 18 listopada 2015 roku w Bytowie. Jej współorganizatorami byli Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, Zakład Antropologii Kultury i Badań Kaszubsko-Pomorskich Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz Instytut Kaszubski. Podczas obrad wystąpili: prof. Ewa Nawrocka *Wspomnienia o Róży Ostrowskiej i Natalii Gołębskiej*, Andrzej Mestwin *Fac Między legendą a prawdą – portret Róży Ostrowskiej*, Zuzanna Szwedek-Kwiecińska *Wielka Inna – Róża Ostrowska w opowiadaniach Lecha Bądkowskiego*, prof. Anna Sobiecka *Natalia Gołębska i słupski teatr „Tęcza”*, prof. Daniel Kalinowski *Tematy i techniki dramaturgii Natalii Gołębskiej* oraz dr Ewa Mazuruk-Urbańska *O stylistyce prozy Róży Ostrowskiej*.

W dniach 27–28 listopada 2015 roku w Tczewie w ramach V Kongresu Kociewskiego odbyła się konferencja *Polska Regionalna – mowa – kultura – edukacja*, której współorganizatorem, obok Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego i Instytutu Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, był Instytut Kaszubski. Na konferencji wygłoszono 38 referatów, w tym m.in. członkowie Instytutu Kaszubskiego: prof. Maria Pająkowska-Kensik *Kulturowe obrazy regionu w nowych tekstach z Kociewia*, dr Krzysztof Korda *Kociewski Magazyn Regionalny – przewodnik po dziejach i kulturze regionu*, dr Małgorzata Klinkosz *Adaptacja germanizmów kaszubskich i kociewskich na przykładzie wspomnień Romana Klebby*, prof. Cezary Obracht-Prondzyński *Regionalizm na Pomorzu – spokój rezerwatu czy ryzyko społecznych innowacji?* prof. Tomasz Wicherkiewicz *Jak uczyć o zagrożeniu języków, regiolektów/dialektów, gwar/lektów*, prof. Monika Mazurek-Janasiak *Rola języka w kształtowaniu tożsamości*, dr Elżbieta Bugajna *Z doświadczeń nauczyciela języka kaszubskiego*, dr Michał Kargul *Między regionalizmem a etnicznością – przypadki pomorskie* oraz dr Krzysztof Kolatka *Relacja język-tożsamość jako przedmiot badań (etno)lingwistycznych*.

* * *

W 2015 roku Instytut Kaszubski, samodzielnie lub we współpracy z różnymi instytucjami, wydał 18 pozycji książkowych. Są to:

- Józef Borzyszkowski, *Moi mistrzowie i przyjaciele*, Gdańsk 2015
- *Borzyszkowy i Borzyszkowscy... z Piekla rodem*, t. VIII, Studia i materiały zebrał oraz wstępem opatrzył Józef Borzyszkowski, Gdańsk–Bąk 2015
- Cezary Obracht-Prondzyński, Kazimierz Rolbiecki, *Bytowskie szlaki. Atrakcje, niespodzianki i tajemnice zapisane w przestrzeni / Bytów Byways. Attractions, surprises and secrets inscribed in the landscape*, Gdańsk–Bytów 2015 (we współpracy z Oddziałem Bytowskim ZK-P)
- *Urban Transformations. Towards wiser cities and better living*, red. Sławomir Ledwoń i Hanna Obracht-Prondzyńska, Gdańsk 2015 (we współpracy z ISOCARP Knowledge for better Citis)
- *Wielkie Pomorze. Wierzenia i religie*, red. Daniel Kalinowski, Słupsk 2015 (we współpracy z Akademią Pomorską w Słupsku)
- *Pro memoria Izabela Trojanowska (1929–1995)*, zebrał i oprac. Józef Borzyszkowski, Gdańsk 2015 (wespół z MPiMK w Wejherowie)
- Anna Łajming, *Youth / Młodość. Memoirs / Wspomnienia*, tłum. Blanche Krbeček i Stanisław Frymark, przedmowa Józef Borzyszkowski, Gdańsk 2015
- Erika Blaszczyk, *Botanische visionen. Eine Familiensage in sechs Teilen*, przedmowa Józef Borzyszkowski, Gdańsk 2015

- *Językowy, literacki i kulturowy obraz Pomorza*, t. II, red. Małgorzata Klinkosz, Aneta Lica, Zenon Lica, Gdańsk 2015 (wspólnie z Wydawnictwem UG)
- Paweł Dzianisz, *Saga Orkadzka*, Gdańsk 2015
- Paweł Dzianisz, *Bez nich*, Gdańsk 2015
- Teresa Ruthendorf-Przewoska, *W słowach zamknąć fale... W Marysinie*, Gdańsk–Lutówko 2015
- Jowita Kęcińska-Kaczmarek, Roman Rozeński, *Jan Rozeński (1904–1968)*, seria: *Biblioteka Sylwetek Krajeńskich*, Złotów 2015
- Konrad Kaczmarek, *Na skraju puszczy*, wyd. II, Gdańsk 2015
- *Pro memoria Marian Kołodziej (1922–2009)*, zebrał i oprac. Józef Borzyszkowski, Gdańsk 2015
- *Pomorska debata o kulturze: Kultura na pograniczu – pogranicze kultury*, Edycja II, red. Cezary Obracht-Prondzyński i Katarzyna Kulikowska, Gdańsk 2015
- *Kaszubscy twórcy z kręgu „Klęki”*, wstęp i opracowanie Hanna Makurat, Adela Kuik-Kalinowska, Józef Borzyszkowski, *Biblioteka Pisarzy Kaszubskich*, Gdańsk 2015
- „Acta Cassubiana”, t. XVII, red. Józef Borzyszkowski, Gdańsk 2015

Kilka następnych pozycji znajduje się w opracowaniu redakcyjnym, a ich wydanie planowane jest na 2016 rok.

* * *

Okazją do prezentacji wydawnictw i pracy Instytutu były promocje. Jedno z pierwszych spotkań odbyło się w Domu Kaszubskim 22 stycznia 2015 roku i dotyczyło promocji książki pierwszego tłumaczenia na język niemiecki XVII-wiecznej relacji polskiego szlachcica z podróży z Gdańska do Lubeki: Marcin Borzymowski, *Von Danzig nach Lübeck – eine Meeresfahrt im Jahre 1651*. Książka ukazała się serii *Colloquia Baltica*, t. 23, pod redakcją Jürgena Vietiga (byłego korespondenta ARD w Polsce). Laudację wygłosiła dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, a następnie poprowadziła rozmowę, w której prócz redaktora i inicjatora wydania wziął także udział dr Christian Pletzing, wydawca instytucjonalny i dyrektor Akademii Baltica, członek Instytutu Kaszubskiego.

Dnia 29 stycznia 2015 roku w Filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku przy ul. Mariackiej 42 miało miejsce spotkanie promocyjne książki Franka Meislera *Zaułkami pamięci. Gdańsk – Londyn – Jaffa*, która ukazała się w serii *Stegnami pomorskiego pogranicza*, w tłumaczeniu Agaty Teperek i Andrzeja Szewczyka oraz opracowaniu Miłoslawy Borzyszkowskiej-Szewczyk.

Książkę przedstawił prof. Cezary Obracht-Prondzyński, zaś autora w multimedialnej prezentacji pt. *Co skrywa pewna komoda w Tel Awiwie?* – dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk. Kontynuując spotkanie przeprowadzili rozmowę o książce w kontekście gdańsko-kaszubsko-niemiecko-żydowskiego splotu kulturowego.

Spotkanie promocyjne książki prof. Stanisława Salmonowicza *Życie jak osioł ucieka... Wspomnienia* odbyło się 21 lutego 2015 roku w Domu Kaszubskim. Niestety, odbyło się ono pod nieobecność autora spowodowaną jego chorobą. Laudację wygłosił Wicemarszałek Senatu RP Jan Wyrowiński. W imieniu wydawcy, którym jest gdański oddział IPN, głos zabrał jego dyrektor dr hab. Mirosław Golon.

Dnia 26 lutego 2015 roku w Domu Kaszubskim w Gdańsku odbyła się promocja książek Pawła Dzianisza *Jak odżywał mickiewiczowski Śmielów* oraz *Człowiek pojednania 2013 i 2014* pod redakcją ks. Grzegorza Rafińskiego. Laudację pierwszej z nich wygłosiła prof. Grażyna Tomaszewska, zaś drugiej prof. Józef Borzyszkowski, który zastąpił nieobecnego z powodu choroby prof. Jerzego Sampa.

Promocja *Historii Kaszubów* autorstwa Józefa Borzyszkowskiego, która ukazała się jako pierwszy tom *Vademecum* – powstającego przy współpracy z Zarządem Głównym Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego – miała miejsce w Domu Kaszubskim w Gdańsku 5 marca 2015 roku. W czasie spotkania laudację wygłosił prof. Cezary Obracht-Prondzyński, redaktor serii *Vademecum*. Dnia 24 marca 2015 roku promocja tej książki odbyła się w Domu Kultury w Karsinie. Kolejne jej dwie promocje z tym samym laudatorem odbyły się w Klubie „Jaś Kowalski” w Bytowie 11 maja 2015 roku i w muzeum we Wdzydzach Kiszewskich 8 września 2015 roku w ramach cyklu „Wdzydzczi Nórt”. Książkę tą promowano również 24 października 2015 roku podczas 19. Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie. Spotkanie z autorem prowadził również prof. Cezary Obracht-Prondzyński.

Dnia 26 marca 2015 roku w Tawernie Mestwin w Gdańsku promowano książki Jerzego Tredera *Spòdlowò wiedzô ò kaszëbiznie* oraz Dušana-Vladislava Paždžerskiego *Kauyncke meme (Kaszubskie tematy)*. Ze względu na ciężką chorobę na spotkanie nie przybył prof. Jerzy Treder, którego wypowiedź została odtworzona z nagrania filmowego. Laudację do obu prac pierwszej w języku kaszubskim, drugiej w serbskim, wygłosiła dr Justyna Pomierska.

Również w Domu Kaszubskim, 11 czerwca 2015 roku miała miejsce promocja książki Teresy Astramowicz-Leyk *Od pracy organicznej do społeczeństwa obywatelskiego: przekaz międzypokoleniowy na przykładzie rodu Kulerskich*. Spotkanie poprowadził prezes ZK-P Łukasz Grzędzicki, zaś laudację wygłosił prezes Instytutu Kaszubskiego prof. Cezary Obracht-Prondzyński.

Spotkanie promocyjne kolejnych dwóch książek: Franka Meislera *Zaulkami pamięci. Gdańsk – Londyn – Jaffa* w opracowaniu Miłoslawy Borzyszkowskiej-Szewczyk oraz Romana Klebby *Z Klanina w świat – między Gdańskiem a Gdynią*.

Wspomnienia w opracowaniu Józefa Borzyszkowskiego i Tomasza Rembalskiego odbyło się w Domu Kaszubskim w Gdańsku 18 czerwca 2015 roku. Laudację wygłosił prof. Cezary Obracht-Prondzyński.

W dniu 10 lipca 2015 roku w Bytowie odbyła się promocja albumu *Bytowskie szlaki...* autorstwa Cezarego Obracht-Prondzyńskiego i Kazimierza Rolbieckiego. Jej organizatorami były Oddział ZK-P w Bytowie oraz Instytut Kaszubski w Gdańsku.

Promocja książki *Pro memoria Izabella Trojanowska (1929–1995)* pod redakcją Józefa Borzyszkowskiego odbyła się w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie w ramach Dni Kultury Powiatu Wejherowskiego 23 września 2015 roku. Druga promocja tej książki odbyła się 12 listopada 2015 roku w Tawernie Mestwin w Gdańsku. Tego dnia promowano również książkę Franciszka Sędzickiego *Utwory kaszubskie* w ramach IX tomu *Biblioteki Pisarzy Kaszubskich* w opracowaniu Marka Cybulskiego, Daniela Kalinowskiego, Joanny Schodzińskiej. Do pierwszej z nich laudację wygłosił prof. Cezary Obracht-Prondzyński, do drugiej zaś dr Justyna Pomierska.

Dnia 30 września 2015 roku w Kaszubskim Liceum Ogólnokształcącym w Brusach odbyła się promocja książki Anna Łajming, *Youth / Młodość. Memoirs / Wspomnienia*, w tłumaczeniu Blanche Krbeček i Stanisława Frymarka. Spotkanie przygotowała Katarzyna Głowczewska, zaś pod kierunkiem Felicji Baska-Borzyszkowskiej i Mariny Milkowskiej uczniowie przygotowali część artystyczną.

Promocja książki *Wielkie Pomorze. Wierzenia i religie* pod red. Daniela Kalinowskiego odbyła się w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Słupsku 14 października 2015 roku. Spotkanie promocyjne poprowadziła Marzena Mazur, dyrektor Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku.

* * *

W tym miejscu należy wspomnieć o jeszcze innych przedsięwzięciach, w które zaangażowani byli członkowie Instytutu.

Instytut Filologii Germańskiej oraz Pracownia Badań nad Narracjami Pamięci Pogranicza UG zorganizowała wykład otwarty prof. dr hab. Miloša Reznika, dyrektora Niemieckiego Instytutu Historycznego w Warszawie, pracownika Universität Chemnitz i członka Instytutu Kaszubskiego pt. *O zwrocie regionalnym w niemieckich badaniach nad historią i kulturą*. Spotkanie, które odbyło się na Wydziale Historycznym UG 10 marca 2015 roku, prowadziła dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk.

Z kolei 17 marca 2015 roku w Bytowie odbyło się spotkanie promocyjne książki *Wojna na Kaszubach. Pamięć polskich i niemieckich świadków* w opracowaniu Rolanda Borchersa i Katarzyny Madoń-Mitzner, w którym udział wziął prof. Cezary Obracht-Prondzyński. Jego organizatorami były Muzeum II Wojny

Światowej w Gdańsku oraz Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Bytowie. Następnego dnia promocja tej książki, również z udziałem prof. Cezarego Obracht-Prondzyńskiego, odbyła się w Hotelu Scandic w Gdańsku przy ul. Podwale Grodzkie 9.

Dr Borzyszkowska-Szewczyk nawiązała kontakt ze stowarzyszeniem FORUM UNNA Forum für Politik, Wirtschaft und Internationale Begegnungen e.V (z Unny w Nadrenii), które organizuje cyklicznie wyjazdy studyjne w ramach edukacji obywatelskiej m.in. do miast Polski. Stowarzyszenie zaprosiło ją do współpracy, chcąc włączyć do swojego programu wyjazdów do Gdańska pt. Gdansk/Danzig. Europa zwischen gestern und heute (Gdańsk/Danzig. Europa pomiędzy wczoraj a dzisiaj) spotkanie na temat Kaszub i Kaszubów, a także pamięci o żydowskiej społeczności Gdańska i regionu. Pierwsze z trzech spotkań miało miejsce 16 kwietnia w Domu Kaszubskim w Gdańsku, następne odbyły się 25 czerwca i 30 lipca.

Instytut Kaszubski wspólnie z Oddziałem ZK-P w Bytowie i Burmistrzem Miasta Bytów w dniu 9 lipca 2015 roku w Bytowie zorganizowali spotkanie autobiograficzne połączone z prezentacją książki-wywiadu prof. Jana Strelaua pt. *Poza czasem*, które poprowadził prof. Cezary Obracht-Prondzyński. W spotkaniu, w ramach wyjazdu studyjnego, udział wzięli uczestnicy Letniej szkoły języka kaszubskiego, kultury i historii Kaszub zorganizowanej przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Drugie spotkanie z prof. Strelauem odbyło się 5 listopada, o czym szerzej w sprawozdaniu Stacji Naukowej PAU.

We wrześniu 2015 roku przy Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego powstało Centrum Języka i Kultury Kaszubskiej – jednostka dydaktyczno-naukowa mająca wspomóc edukację młodzieży akademickiej Pomorza. Kierownikiem Centrum została dr Justyna Pomierska, zaś pracownikami: prof. UG dr hab. Marek Cybulski, dr Hanna Makurat, prof. UG dr hab. Dušan-Vladislav Paždjerski oraz mgr Grzegorz Schramke.

Centrum powstało w celu zintegrowania środowiska naukowo-dydaktycznego kaszuboznawczego na UG, aby jego pracownicy, w oparciu o swoje badania naukowe (literackie, językowe, psycholingwistyczne, socjologiczne, pedagogiczne, glottodydaktyczne i in.) wypracowali opis procesu nauczania oraz uczenia się języka kaszubskiego, a także o kulturze kaszubskiej. Pracownicy mają wypracować nowoczesne rozwiązania nauczania języków zagrożonych (a więc w istocie wszystkich języków mniejszościowych/regionalnych), szczególnie na poziomie akademickim. W planach Centrum są m.in. działania edukacyjne skierowane do młodych ludzi, którzy zdecydowali się studiować na największej uczelni Pomorza: kursy języka kaszubskiego o różnym stopniu zaawansowania, serie wykładów monograficznych o tematyce kaszubsko-pomorskiej, warsztaty animacji kulturowej itp.

W dniach 18–19 września 2015 roku w Tuchomiu odbyło się III Bytowskie Forum Animatorów Kultury pt. *Piękniej znaczy lepiej, czyli o znaczeniu działań twórczych w społecznościach lokalnych*, na którym spotkali się pracownicy insty-

tucji kultury, społecznicy, liderzy lokalnych organizacji pozarządowych, przedstawiciele mediów i lokalnych samorządów, artyści itp. Inicjatorem i pomysłodawcą spotkania był prezes Instytutu Kaszubskiego prof. Cezary Obracht-Prondużyński, który pierwszego dnia wygłosił wprowadzający referat *Piękniej znaczy lepiej, czyli o znaczeniu działań twórczych w społecznościach lokalnych*. W dalszej części zebranych zaproszono do wzięcia udziału w warsztacie *Twórczość – co to? Po co to? Jak to to?* Przygotowanym przez pracowników Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego we Wieżycy. W bloku dotyczącym dobrych praktyk zaprezentowali się m.in.: Grażyna Kikcio (Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna Fila w Bytowie), która opowiedziała o Wojewódzkim Konkursie Plastycznym „Moja Mała Ojczyzna”. O swoich doświadczeniach opowiadał bytowski poeta Andrzej Szczepaniak, Tomasz i Ewa Drażkowsy (zespół „Skład Kolonialny”) omówili swoją działalność kulturalną. O programie Polska Cyfrowa Równych Szans oraz o programie włączenia pokolenia 50+ w cyfrowy świat opowiadał Jacek Prądziński (Latarnik Polski Cyfrowej Równych Szans). W drugim dniu spotkania odbyła się podróż studyjna do miejsc, osób i organizacji prowadzących wyjątkową działalność. W ramach tej podróży uczestnicy odwiedzili Tadeusza Drozdowskiego w jego Galerii malarskiej w Masłowicach Trzebiatkowskich, skansen archeologiczny i zabytkowy cmentarz w Trzebiatkowej, animatorów w Dretyniu oraz Izbę Regionalną – Zagrodę Modrzewo, czyli dom konstrukcji ryglowej, który został przeniesiony i odtworzony w Modrzejewie przez Cezarego Materka. Współorganizatorami Forum były oprócz Instytutu Kaszubskiego następujące podmioty: Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Bytowie, Centrum Międzynarodowych Spotkań w Tuchomiu, Gminny Ośrodek Kultury w Tuchomiu, Kaszubski Uniwersytet Ludowy we Wieżycy, Zakład Antropologii Społecznej IFSiD UG oraz Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku.

Dnia 21 września 2015 roku na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego odbyło się jubileuszowe spotkanie członków i sympatyków Instytutu Polsko-Skandynawskiego (Polsk-Skandinavisk Forskingsinstitut) z siedzibą w Kopenhadze, w którym udział mieli również członkowie Instytutu Kaszubskiego. Spotkanie połączone z konferencją naukową zostało zorganizowane z okazji 30-lecia Instytutu. Otwarcia konferencji dokonał prezes prof. Eugeniusz S. Kruśzewski (Kopenhaga), który wraz z Emilem Ashøjem i Tadeuszem Głowackim założyli w październiku 1985 roku fundację i instytut naukowo-badawczy pod nazwą Instytut Polsko-Skandynawski. W części konferencyjnej prowadzonej przez prof. Arnolda Klönczyńskiego (Uniwersytet Gdański, Instytut) referaty wygłosili: prof. Zenon Ciesielski z Uniwersytetu Gdańskiego (*Eros i Psyche Ludomira Różyckiego w Królewskiej Operze w Sztokholmie*), prof. Sven Ekdahl z Berlina (*Sveriges erövrade krona: Karl XII:s och Gustav II Adolfs dynastiska konflikt med Sigismund III Vasa av Polen-Litauen*), prof. Bolesław Hajduk z Uniwersytetu Szczecińskiego (*Z problematyki stosunków gospodarczych pomiędzy Polską a Fin-*

landią w latach 1945–1970), dr Elżbieta Later-Chodyłowa z Poznania (*Związek Harcerstwa Polskiego w krajach skandynawskich*), Raimo Pullat z Uniwersytetu w Tallinie (*Witold Kukowski, konsul honorowy Republiki Estońskiej – przyjaciel estońskich studentów w okresie międzywojennym*). W drugiej części spotkania zaprezentowana została książka E.S. Kruszewskiego pt. *W służbie Polski i Nauki. Instytut Polsko-Skandynawski w latach 1985–2015*, która przybliży okoliczności powołania i działalność Instytutu. Zamknięciem uroczystości jubileuszowych było wręczenie Nagrody Naukowej im. Stanisława Sawickiego, którą przyznano wybitnemu badaczowi kultury skandynawskiej oraz związków polsko-skandynawskich prof. Zenonowi Ciesielskiemu, dr hc uniwersytetu w Umel. Medale *Pro Meritis* przyznawane przez Instytut za szczególny wkład w rozwój naukowych kontaktów polsko-skandynawskich i zaangażowanie w działalność Instytutu otrzymali: prof. B. Hajduk oraz dr E. Later-Chodyłowa. W konferencji uczestniczyło wielu znanych historyków, m.in. prof. Józef Borzyszkowski, prof. Mieczysław Nurek, prof. Gabriela Majewska, działacze społecznych, osób zainteresowanych tematyką polsko-skandynawską oraz członków rodziny Kukowskich. Publikacja pokonferencyjna ukaze się w serii „Slavica Ludensia” wydawanej przez Uniwersytet w Lund. Z wymienionych uczestników, poza Prezesem Honorowym Józefem Borzyszkowskim i przewodniczącym Komisji Rewizyjnej prof. Mieczysławem Nurkiem, członkami Instytutu Kaszubskiego są: prof. Eugeniusz S. Kruszewski, prof. Arnold Kloneczyński oraz prof. Bolesław Hajduk.

W dniu 16 października 2015 roku w Tawernie Mestwin odbyło się spotkanie *Pusty Pokój. Teatr Gotowania według Güntera Grassa. In memoriam*, organizowane przez Instytut Kaszubski, Stowarzyszenie Güntera Grassa w Gdańsku i Pracownię Badań nad Narracjami Pogranicza UG we współpracy z Gdańską Galerią Güntera Grassa. Spotkanie odbyło się w 88. rocznicę urodzin Güntera Grassa jako impreza towarzysząca VII edycji festiwalu Grassomania. W ramach wieczoru miał miejsce spektakl wg scenariusza Macieja Kraińskiego na podstawie wątków kulinarnych w twórczości Güntera Grassa. Wystąpili Jerzy Kiszki, Maciej Kraiński i Florian Staniewski. Muzyczną oprawę zapewnił Mikołaj Trzaska, sięgając w inspiracjach po kaszubskie pieśni pustomocne. Druga część spotkania miała charakter wspominkowy, do uczestniczących dołączyli przedstawiciele rodziny i współpracownicy pisarza z Niemiec i Danii, przebywający w mieście na zaproszenie Prezydenta Miasta Gdańska. W tej części, moderowanej przez Ewę Rachoń, wiceprezes Stowarzyszenia Güntera Grassa, wspomnieniami podzielili się m.in. prof. Józef Borzyszkowski, Franz Grass, prof. Ewa Nawrocka, Seiran Petrosian, prof. Mirosław Ossowski, prezes Stowarzyszenia Güntera Grassa oraz Władysław Zawistowski, dyrektor Departamentu Kultury w Pomorskim Urzędzie Marszałkowskim. Spotkanie zrealizowane zostało w ramach grantu Miasta Gdańska; organizacją koordynowała dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk.

Dzięki społecznemu zaangażowaniu wielu osób po dwóch latach starań 18 września 2015 roku na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie zakończono renowację nagrobka wybitnego badacza Kaszub Stefana Ramuła (1859–1913). Podsumowanie działań Społecznego Komitetu Ratowania Nagrobka Stefana Ramuła nastąpiło 8 października 2015 roku. W skład Komitetu Honorowego Renowacji Nagrobka Stefana Ramuła wchodził: prof. dr hab. Andrzej Białas, Prezes Polskiej Akademii Umiejętności, profesor nauk matematyczno-fizycznych, prof. dr hab. Józef Borzyszkowski, prezes Instytutu Kaszubskiego w Gdańsku, profesor zwyczajny Uniwersytetu Gdańskiego, Maciej Motor Grelok, prezes Zarządu Głównego Związku Podhalan w Polsce, Łukasz Grzędzicki, prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, Wiesław Wójcik, bibliotekarz Centralnej Biblioteki Górskiej PTTK w Krakowie, w której siedzibie odbywają się promocje, seminaria, posiedzenia Związku Podhalan, Kazimierz Tischner, brat ks. Józefa Tischnera, uczestnik spotkań na Targach Książki w Krakowie – rzecznik związków Podhala i Kaszub, Kazimierz Kleina, senator RP, przewodniczący Kaszubskiego Zespołu Parlamentarnego, Paweł Adamowicz, prezydent Gdańska, prof. dr hab. Jacek Majchrowski,

Nagrobek Stefana Ramuła przed i po renowacji
(Fot. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie)

prezydent Krakowa, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Społeczny Komitet Renowacji Nagrobka Stefana Ramulta tworzyli: śp. prof. Jerzy Treder, prof. Cezary Obracht-Prondzyński, dr Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk, Artur Jabłoński, Witold Bobrowski, Stanisław Janke, Monika Lidzbarska, Adam Hebel, na czele z Zarządem w osobach: Tomasz Fopke przewodniczący, Janina Kurowska sekretarz, Łukasz Richert skarbnik. Głównymi donatorami renowacji byli: Instytut Balticum w Słupsku, Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Krakowie, Zarząd Główny Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Gdańsku.

Dnia 24 listopada 2015 roku w Ratuszu Staromiejskim w Gdańsku Nadbałtyckie Centrum Kultury oraz Gdańskie Towarzystwo Naukowe zorganizowało spotkanie z prof. dr. hab. Mieczysławem Nurkiem, laureatem Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza za rok 2014, przewodniczącym Komisji Rewizyjnej Instytutu Kaszubskiego. Laureat wygłosił referat *Wracać czy nie wracać – Polacy na Zachodzie po zakończeniu II wojny światowej*. Słowo wstępne wygłosił prof. dr. hab. Jerzy Błajejowski, zaś gospodynią spotkania była dr Anna Mazurkiewicz.

* * *

Tak różnorodna, rozbudowana i bogata działalność wymaga odpowiedniego wsparcia finansowego. Zapewnienie środków na działalność Instytutu Kaszubskiego związane jest m.in. ze składaniem i rozliczaniem wielu wniosków kierowanych do różnych organizacji i instytucji o sfinansowanie pojedynczych przedsięwzięć, za które odpowiedzialni są w głównej mierze członkowie Zarządu. Bardzo ważnymi partnerami finansowymi Instytutu były w 2015 roku Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Samorząd Województwa Pomorskiego, lokalne samorządy, w tym Miasto Gdańsk, Lokalna Grupa Rybacka „Pojezierze Bytowskie”, Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego, Akademia Pomorska w Słupsku.

Równie istotna jest współpraca z Polską Akademią Umiejętności, w tym ze Stacją Naukową w Gdańsku oraz Komisją Kaszubską, a także z Oddziałem Gdańskim PAN. Współpracujemy także z licznymi organizacjami pozarządowymi, przede wszystkim Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim oraz jego licznymi oddziałami terenowymi, Kaszubskim Uniwersytetem Ludowym, Polskim Towarzystwem Ludoznawczym, Stowarzyszeniem Güntera Grassa w Gdańsku itd., także z uczelniami, przede wszystkim z Uniwersytetem Gdańskim i Akademią Pomorską w Słupsku oraz Instytutem Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Z licznymi muzeami, przede wszystkim z Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Muzeum Zachodniokaszubskim w Bytowie, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Muzeum – Kaszubskim Parkiem Etnograficznym we Wdzydzach Kiszewskich, Muzeum II Wojny Światowej. Także bibliotekami (zwłaszcza Biblioteką Gdańską PAN oraz Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku), z archiwami, instytucjami kultury (np. Instytutem Kultury Miejskiej w Gdańsku, Nadbałtyckim Centrum Kultury, Gdańską Galerią Güntera Grassa, Domem Spotkań z Historią w Warszawie, lokalnymi ośrodkami kultury, np. Gminnym Ośrodkiem Kultury w Tuchomiu). Od wielu lat rozwijamy współpracę z Akademią Baltica z Sankelmark. Ważne jest dla nas także wsparcie pozyskiwane np. z Nadleśnictw (w Przymuszewie, Kościerzynie i Bytowie).

W tym miejscu podziękować należy wszystkim instytucjom i osobom prywatnym, które w jakikolwiek sposób, materialnie, radą czy pracą wolontariacką wspomogły działania Instytutu Kaszubskiego w roku 2015. Podkreślić też trzeba, że osiągnięcia i sukcesy Instytutu są efektem zaangażowania i oddania pracowników oraz członków stowarzyszenia.